

”*Regeringar och arméer kommer och går,
men skatterna består.*

CHEFEN FÖR SKATTEMUSEET
I JERUSALEM

14 Svenska skatter i internationell jämförelse

Vid jämförelser av olika länders skatter och avgifter är det viktigt att veta att det kan föreligga skillnader mellan länderna i definitionerna av motsvarande begrepp. Även om en rad internationella organisationer, däribland OECD och EU, har utarbetat och samordnat klassifikationer och system för att göra statistiken mera jämförbar bör försiktighet iaktas vid jämförelser. Detta med hänsyn tagen till de olikheter i regelsystem, avgräns-

ning av redovisad grupp, periodisering och kvalitet i statistiken som förekommer mellan länderna.

14.1 Jämförelser av BNP

Vid internationella jämförelser används oftast bruttonationalprodukten (BNP)¹, t.ex. för att beskriva levnadsstandarden i olika länder.

14.1 Tabell. BNP i OECD-länderna.

GDP in the OECD countries.

	Bruttonationalprodukt Gross domestic product				per innevånare 1997	
	i löpande priser och växelkurser, miljarder \$ at current prices and exchange rates, billion \$	1998	årlig genomsnittlig volymökning i % annual average volume change in %	1997-1998	i löpande priser, \$ per capita at current prices, \$	köpkrafts-paritet current PPPs
Australien (Australia)	392,9	349,9	3,2	3,6	21 202	21 949
Belgien (Belgium)	242,5	249,3	2,1	2,9	23 820	23 242
Danmark (Denmark)	170,0	174,8	1,8	2,4	32 179	25 514
Finland (Finland)	119,8	126,2	1,5	5,0	23 314	20 488
Frankrike (France)	1 394,1	1 435,5	1,9	3,1	23 789	21 293
Grekland (Greece)	119,9	119,3	1,6	3,0	11 438	13 912
Irland (Ireland)	77,2	82,3	6,3	9,1	21 104	20 634
Island (Iceland)	7,4	8,1	1,8	5,6	27 292	24 836
Italien (Italy)	1 145,4	1 171,8	1,8	1,5	19 913	21 265
Japan (Japan)	4 190,2	3 797,2	3,1	- 2,6	33 212	24 574
Kanada (Canada)	607,7	584,2	2,0	3,0	20 064	23 761
Korea (Korea)	442,5	295,3	8,3	- 6,5	9 622	14 477
Luxemburg (Luxembourg)	15,8	16,5	5,5	4,7	37 346	33 119
Mexiko (Mexico)	402,1	417,3	2,5	4,6	4 298	7 697
Nederländerna (Netherlands)	363,3	378,3	2,6	3,8	23 280	22 142
Norge (Norway)	153,4	145,5	2,9	2,3	34 815	26 771
Nya Zeeland (New Zealand)	65,0	52,7	1,8	0,2	17 272	17 846
Polen (Poland)	135,6	150,6	..	5,7	3 509	7 487
Portugal (Portugal)	101,3	105,4	3,5	4,0	10 184	14 562
Schweiz (Switzerland)	255,3	262,4	1,1	1,7	35 897	25 902
Spanien (Spain)	532,0	556,3	2,8	3,8	13 530	15 990
Storbritannien (UK)	1 282,9	1 362,3	2,1	2,8	21 740	20 483
Sverige (Sweden)	227,8	228,8	1,3	2,7	25 746	20 439
Tjeckien (Czech Republic)	52,0	55,3	..	- 0,7	5 050	13 087
Turkiet (Turkey)	189,9	206,5	4,4	4,7	2 979	6 463
Tyskland (Germany)	2 089,9	2 142,1	2,1	2,7	25 470	22 049
Ungern (Hungary)	45,3	47,5	..	5,1	4 461	9 875
USA	7 824,0	8 178,8	2,5	3,5	29 326	29 326
Österrike (Austria)	206,2	211,9	2,5	3,1	25 549	23 077
Summa OECD (OECD-Total)	22 176,0	22 363,5	2,4	2,2	22 428	21 487
EU-15	8 088,1	8 360,9	2,1	2,9	21 617	20 546

Anm 1: I totalsiffrorna för OECD är Korea, Tjeckien, Ungern och Polen exkluderade.

Anm 2: Uppgifterna för den årliga genomsnittliga volymökningen i % 1986-1996 är i många fall reviderade jämfört med Skattestatistik årsbok 1998.

Källa: OECD (1999), National accounts, Volume 1 och Main Economic Indicators, January 1999.

1) Det samlade värdet av produktionen av ett lands varor och tjänster.

14.1.1 PPP tar bort skillnaden i prisnivåer

Växelkurserna bestäms huvudsakligen av utbudet av och efterfrågan på de valutor som krävs för de olika ländernas handelsförbindelser samt deras politiska och ekonomiska situation. När växelkurserna används som omräkningstal, kommer uppgifterna inte enbart att åter spegla skillnader i värdet av den samlade produktionen utan också skillnader i ländernas prisnivåer. Ett sätt att komma förbi detta problem är att använda s. k. köpkraftsparitetstal (PPP, purchasing power parities). Paritetstalen anger det antal enheter av varje valuta som ger samma köpkraft, d.v.s. samma mängd varor och tjänster oavsett prisnivån i respektive land. Talen bygger på återkommande prisundersökningar av jämförbara och representativa varor och tjänster. Det är värt att nämna att skillnaderna mellan olika länder brukar minska när BNP per capita (invånare) mäts i köpkraftspariteter istället för någon valuta enligt växelkurserna. Sverige kommer 1997, när det gäller PPP, först på 19:e plats i en rangordning av OECD-länderna. Både t.ex. Finland och Irland ligger bättre till än Sverige (17:e resp. 16:e plats). De tre länderna i topp är Luxemburg (ett mycket litet land som egentligen inte kan jämföras

med de andra), USA och Norge. Om man inte tar hänsyn till ländernas prisnivåer och enbart rangordnar efter BNP per invånare i löpande priser hamnar Sverige i en bättre position (åttonde plats).

Sverige medelmåttigt även i BNP-volyminindex

I 14.2 Tabell redovisas BNP-volyminindex per invånare i köpkraftsparitetstal. Indextalen för respektive år visar hur olika länder förhåller sig till genomsnittet för hela OECD vad gäller volymen av producerade varor och tjänster baserat på PPP-konverterade data. Sverige låg klart över genomsnittet 1990 men har därefter legat på en genomsnittlig nivå. Sveriges BNP-volyminindex mätt i PPP var ett av dem som minskade mest mellan 1990 och 1998. Stora minskningar uppvisade även Schweiz, Frankrike och Tjeckien, de två första från höga nivåer medan Tjeckien minskade från en nivå klart under genomsnittet. Irland redovisar den största ökningen mellan åren 1990 och 1998 och hör numera till länderna över genomsnittet. Allra högst värden 1998 hade Luxemburg, USA och Norge.

14.2 Tabell.

BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare.

Per capita volume indices for GDP in purchasing power parities.

	1990	1993	1996	1997	1998
Australien (<i>Australia</i>)	104	103	108	107	108
Belgien (<i>Belgium</i>)	109	115	113	113	115
Danmark (<i>Denmark</i>)	112	115	124	124	125
Finland (<i>Finland</i>)	106	91	97	100	103
Frankrike (<i>France</i>)	113	109	105	104	105
Grekland (<i>Greece</i>)	60	64	68	68	69
Irland (<i>Ireland</i>)	74	83	94	101	107
Island (<i>Iceland</i>)	113	110	120	121	125
Italien (<i>Italy</i>)	106	103	105	104	103
Japan (<i>Japan</i>)	116	121	122	120	115
Kanada (<i>Canada</i>)	120	114	116	116	116
Korea (<i>Korea</i>)	51	60	69	71	64
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	149	164	162	161	164
Mexiko (<i>Mexico</i>)	38	40	37	38	38
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	104	104	108	108	110
Norge (<i>Norway</i>)	114	125	130	131	131
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	88	86	88	86	84
Polen (<i>Poland</i>)	32	31	35	37	38
Portugal (<i>Portugal</i>)	63	68	70	71	73
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	139	137	128	126	126
Spanien (<i>Spain</i>)	77	78	77	78	80
Storbritannien (<i>UK</i>)	103	99	100	100	101
Sverige (<i>Sweden</i>)	111	98	101	100	101
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	70	60	65	64	62
Turkiet (<i>Turkey</i>)	31	32	31	32	32
Tyskland (<i>Germany</i>)	104	108	108	108	109
Ungern (<i>Hungary</i>)	55	47	47	48	50
USA	145	143	142	143	145
Österrike (<i>Austria</i>)	109	112	113	113	114
OECD 29	100	100	100	100	100
EU-15	101	100	100	100	101

Anm: Omräkningarna bygger på prisundersökningar som gjordes år 1993. Resultaten från dessa undersökningar har extrapolerats till senare år i avvaktan på nya undersökningar. Volyminindex per invånare är ej tillräckligt exakta för att kunna rangordnas. De kan användas för att gruppera länder.

Källa: OECD, Main Economic Indicators, May 1999.

14.2 Skattekvoten

Ett vanligt sätt att beskriva och jämföra skattesystemen är att relatera de sammanlagda skatterna och avgifterna till BNP. Denna skattekvot är ett översiktligt mått på hur stor andel av BNP som de sammanlagda skatterna tar i anspråk och kan tjäna som utgångspunkt för djupare studier av skattestrukturen i olika länder.

14.2.1 Skattekvoten inget entydigt mått

Det skall påpekas att skattekvoten inte är ett entydigt mått på det som brukar kallas "skattetrycket". *Skillnader* i olika länders skattekvot kan bero på olika tekniska lösningar för välfärdssystemen eller olika behov av offentligt finansierad välfärd beroende på kulturella eller demografiska faktorer. I Sverige är många transfereeringar beskattade, medan bidragen i flera andra länder är obeskattade eller ges i form av avdrag på inkomsten vid taxeringen. Bidragstagarna kan i båda fallen erhålla en likvärdig förmån, men skattekvoten blir högre i det första fallet och lägre i det andra fallet.

En annan aspekt är i vilken utsträckning välfärdssystemen i olika länder byggs upp genom avtal mellan arbetsgivare och anställda. De lagstadgade socialavgifterna, som dominerar i Sverige, ingår som en del i skattekvoten, men så är inte fallet med sådana avgifter som tas ut efter avtal mellan arbetsmarknadens partner.

Vidare gäller att länder med ungefär *samma* skattekvot kan skilja sig åt vad gäller skatteslag, skattesatser och skattebaser eller definiera skattebaserna på olika sätt. Det är inte heller säkert, som vi sett i tidigare kapitel, att de debiterade skatterna faktiskt blir betalda. Det är sålunda nödvändigt att bryta ned den totala skattekvoten i olika komponenter, som speglar klassificeringen av skatterna efter exempelvis ekonomisk funktion. En sådan nedbrytning görs exempelvis i rapporteringen från EU:s statistiska kontor Eurostat.

Skattekvoten i dag

I 14.3 Tabell redvisas till att börja med skattekvoterna i OECD-länderna år 1996/97. Sverige och Danmark ligger i topp med skattekvoter över 50 procent. Skattekvoten i Sverige var 54,1 procent 1997, vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 42,6 procent. OECD-genomsnittet 1996 var knappt 38 procent. Mexiko har den klart lägsta skattekvoten i OECD- 16,3 procent 1996. Med undantag för USA, Japan, Turkiet och Korea (med skattekvoter mellan 20 och 30 procent) så ligger resten av OECD-ländernas skattekvoter ganska jämnt fördelade i spannet 30 till 50 procent.

Skattekvoten har ökat

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, EU och OECD mellan 1970 och 1996/97 framgår av 14.4 Diagram. De genomsnittliga skattekvoterna för EU respektive OECD avser samtliga nuvarande medlemsländer.

Mellan 1970 och 1980 ökade Sveriges skattekvot från kraftigt, från ca 40 till närmare 50 procent, vilket speglar utbyggnaden av den offentliga sektorn och socialförsäkringssystemen. Både OECD- och EU-genomsnittet har stigit trendmässigt under perioden. Skill-

naden mellan skattekvoterna i Sverige och EU har varierat mellan åren. Störst var den från mitten av 1980-talet fram till skattereformen 1990/91, då den vissa år var över 14 procentenheter högre i Sverige. Åren efter skattereformen minskade skillnaden i skattekvot till omkring åtta procentenheter men har på senare år ökat igen. Skillnaden i skattekvot 1997 mellan Sverige och EU-genomsnittet var 11,5 procentenheter.

14.3 Tabell. Skattekvoter i OECD-länderna 1996/97, andel av BNP, procent.

Total tax revenue in OECD 1996/97, share of GDP, percent.

	Procent Percent
Australien (<i>Australia</i>)	31,1
Belgien (<i>Belgium</i>)	46,6
Danmark (<i>Denmark</i>)	53,1
Finland (<i>Finland</i>)	47,5
Frankrike (<i>France</i>)	46,3
Grekland (<i>Greece</i>)	33,9
Irland (<i>Ireland</i>)	34,1
Island (<i>Iceland</i>)	32,3
Italien (<i>Italy</i>)	44,5
Japan (<i>Japan</i>)	28,4
Kanada (<i>Canada</i>)	36,8
Korea (<i>Korea</i>)	23,2
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	45,6
Mexiko (<i>Mexico</i>)	16,3
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	45,9
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	35,8
Norge (<i>Norway</i>)	41,1
Polen (<i>Poland</i>)	42,1
Portugal (<i>Portugal</i>)	37,9
Spanien (<i>Spain</i>)	36,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	35,9
Sverige (<i>Sweden</i>)	54,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	40,5
Turkiet (<i>Turkey</i>)	25,4
Tyskland (<i>Germany</i>)	41,6
Ungern (<i>Hungary</i>)	40,3
USA	28,5
Österrike (<i>Austria</i>)	44,9
EU 1997	42,6
OECD 1996	37,7

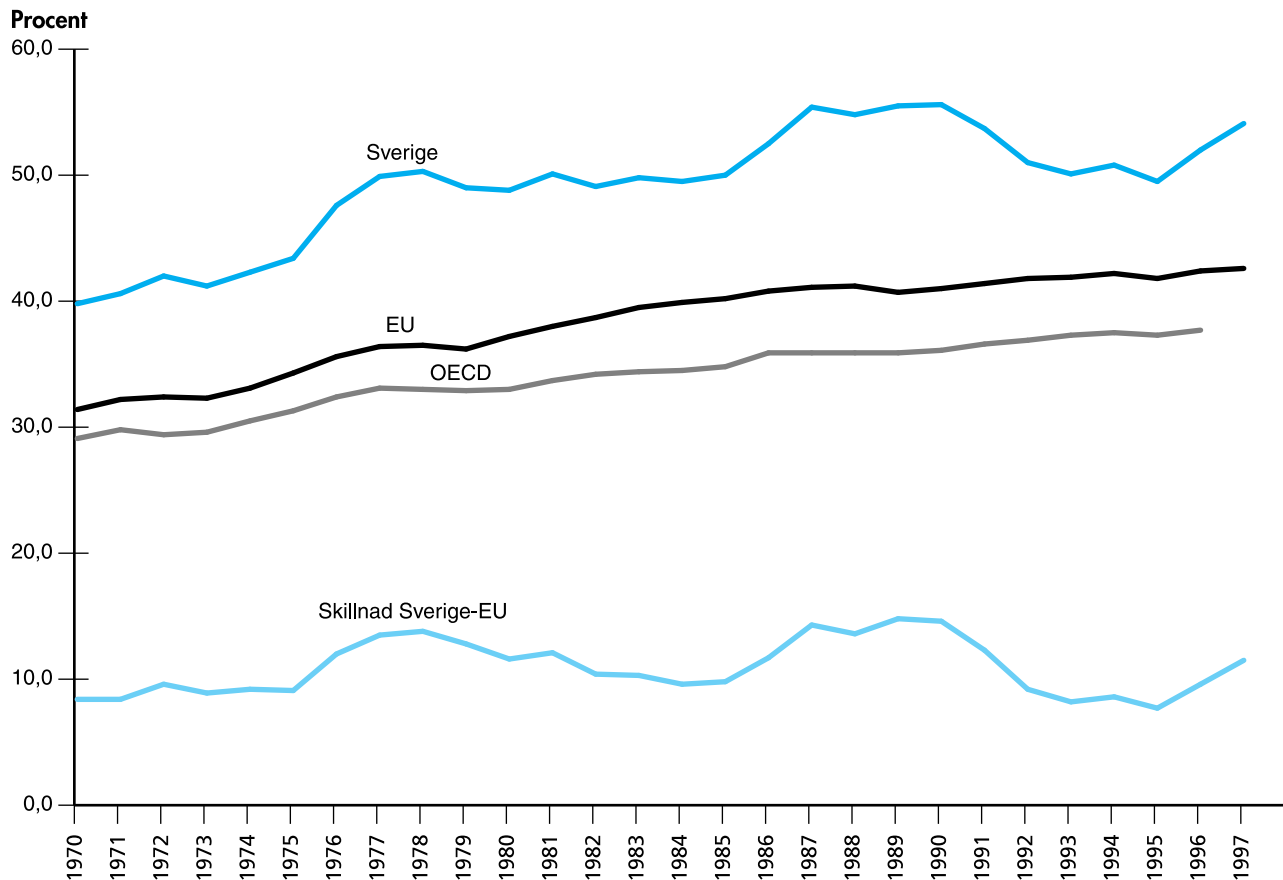
Anm: Data för EU-länderna avser 1997, övriga 1996. Medelvärden för OECD och EU ovägda.

Källa: OECD (1998), Revenue Statistics 1965-1997 och Eurostat (1998), The accounts of the European Union 1997.

14.4 Diagram.

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, OECD och EU 1970 - 1996/97, procent av BNP.

Total tax revenues in Sweden, EU and OCED 1970-1996/97, percent of GDP.

Anm: Medelvärden för OECD och EU ovägda.

Källa: OECD (1998), Revenue Statistics 1965-1997 och Eurostat (1998), The accounts of the European Union 1997.

14.2.2 Skattekvotens sammansättning

Skattekvotens sammansättning varierar mellan olika länder. I 14.5 Tabell redovisas skattens sammansättning i OECD-länderna år 1996. När det gäller *andelen skatt på inkomster och vinster av de totala skatterna* ligger Sverige (41 procent) över genomsnittet för både EU och OCED. Tre länder ligger klart högst med andelar på uppåt 60 procent; Danmark, Nya Zeeland och Australien. Minst andel redovisas för Frankrike, 18 procent.

De *sociala avgifternas andel av de totala skatterna* är störst i Frankrike, 43 procent. I Tjeckien, Tyskland och Nederländerna ligger de sociala avgifterna också runt 40 procent av de totala skatterna. Sverige hamnar här på EU-genomsnittet, knappt 30 procent. I Danmark står de sociala avgifterna för en marginell del, ca 3 procent.

Skatt på varor och tjänster står för i genomsnitt 32,5 procent av de totala skatterna i OCED-länderna. Sverige ligger här lågt med en andel på 22,8 procent, endast Japan, USA och Schweiz ligger lägre. Störst betydelse har skatter på varor och tjänster i Mexiko (57,4 procent) och på Island (48,3 procent).

14.5 Tabell.

Skatteinkomst 1996 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent.

Tax revenue 1996 according to OECD-classification, percent of total tax revenues, percent.

	1000 Inkomster och vinster Income and profits	2000 Sociala avgifter Social security contributions	3000 Särskilda löneskatter Payroll and workforce	4000 Egendom Property	5000 Varor och tjänster Goods and services	6000 Övrigt Other
Australien (Australia)	56,2	–	6,7	9,0	28,0	–
Belgien (Belgium)	38,1	32,3	–	2,6	27,0	–
Danmark (Denmark)	60,2	3,1	0,4	3,3	32,7	0,2
Finland (Finland)	41,7	25,8	–	2,2	30,1	0,2
Frankrike (France)	18,0	43,1	2,3	5,1	27,3	4,3
Grekland (Greece)	22,4	30,6	0,8	3,4	42,8	0,0
Irland (Ireland)	40,9	13,5	1,1	4,8	39,7	–
Island (Iceland)	34,8	8,7	–	8,2	48,3	–
Italien (Italy)	34,4	34,2	0,2	5,4	25,9	–
Japan (Japan)	36,6	36,5	–	11,3	15,4	0,2
Kanada (Canada)	47,3	16,3	–	10,4	24,9	1,2
Korea (Korea)	29,9	9,1	0,4	13,5	43,7	3,4
Luxemburg (Luxembourg)	38,1	26,6	–	7,6	27,7	–
Mexiko (Mexico)	25,1	15,6	–	–	57,4	1,9
Nederländerna (the Netherlands)	27,0	39,6	–	4,4	28,6	0,4
Nya Zeeland (New Zealand)	58,9	–	1,0	5,7	34,5	0,0
Norge (Norway)	36,5	23,3	–	2,1	38,1	0,0
Polen (Poland)	29,5	31,2	0,6	2,9	35,8	0,1
Portugal (Portugal)	28,5	25,7	–	2,5	42,6	0,7
Schweiz (Switzerland)	37,6	37,4	–	7,0	17,9	–
Spanien (Spain)	29,0	35,9	–	5,5	29,2	0,4
Storbritannien (UK)	36,8	17,3	–	10,6	35,2	0,1
Sverige (Sweden)	41,0	29,8	2,5	3,8	22,8	0,1
Tjeckien (Czech Republic)	23,3	41,9	0,0	1,3	33,3	0,1
Turkiet (Turkey)	26,2	15,8	–	1,8	38,3	18,0
Tyskland (Germany)	28,4	40,6	–	3,0	27,9	0,0
Ungern (Hungary)	22,4	33,6	0,3	1,4	41,7	0,6
USA	47,2	24,7	–	11,0	17,2	–
Österrike (Austria)	27,8	34,8	6,3	1,4	28,6	1,1
EU 15	34,2	28,9	0,9	4,4	31,2	0,5
OECD	35,3	25,1	0,8	5,4	32,5	1,1

Anm: Medelvärdena för EU respektive OECD är ovägda. Till särskilda löneskatter räknas för Sveriges del allmän löneavgift, särskild löneskatt och arbetsskadeavgift.

Källa: OCED (1998), Revenue Statistics 1965-1997.

14.2.3 Nedbrytning av skattekvoten

För att studera skattestrukturen i olika länder behöver vi som redan nämnts klassificera skatterna på lämpligt sätt.

Indelning enligt nationalräkenskaperna

Den vanligaste indelningen är den som förekommer i nationalräkenskaperna, där skatterna delas in i direkta och indirekta skatter (se kapitel 1) samt socialförsäkringsavgifter. Utgångspunkten för klassificeringen av skatterna enligt denna indelning är om den som är skattskyldig kan övervältra skatten på någon annan, t. ex. genom att ta ut högre priser. Skatter på inkomst och förmögenhet kan inte övervältras och räknas som direkta medan mervärdesskatt och punktskatter räknas som indirekta.

I grova drag svarar direkta skatter, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter för omkring var sin tredjedel av den totala beskattningen i EU. Likheterna mellan EU-ländernas skattesystem är större vad gäller indirekta skatter än direkta skatter. Sett i ett längre tidsperspektiv har de direkta skatterna ökat sin andel

och de indirekta skatterna minskat sin andel. Minskningen i den indirekta beskattningen hänför sig till punktskatterna med undantag av energi- och miljörelaterade skatter.

I 14.6 Tabell har vi gått ett steg längre i indelningen av skatterna enligt nationalräkenskaperna. De indirekta skatterna och socialavgifterna ligger på ungefär samma nivå i Sverige som EU-genomsnittet (1995). I Sverige tar vi dock relativt sett ut mindre i allmänna egenavgifter och mera i arbetsgivaravgifter jämfört med flertalet övriga EU-länder. Den direkta beskattningen i Sverige som andel av BNP är däremot betydligt högre än i övriga EU-länder med undantag av Danmark, beroende på en hög inkomstbeskattning av fysiska personer. Den individuella inkomstbeskattningen uppgick till drygt 17 procent procent av BNP år 1997.

14.6 Tabell. Indelning av skatterna enligt nationalräkenskaperna, Sverige och EU år 1995, procent av BNP.

Taxes classified according to national accounts, Sweden and EU 1995, percent of GDP.

	Sverige	EU
Indirekta skatter (Indirect taxes)	15,1	13,6
Mervärdesskatt (VAT)	7,6	6,9
Punktskatter (Excise duties)	4,1	3,4
Övrigt (Other)	3,4	3,3
Direkta skatter (Direct taxes)	21,8	13,1
Fysiska personer (Individuals)	18,8	9,7
Juridiska personer (Legal entities)	2,9	2,4
Socialavgifter (Social security contributions)	14,0	15,0
Arbetsgivaravgifter (Employer's contributions)	12,0	8,0
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	1,6	5,2
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self employed)	0,4	1,8
Totalt (Total)	50,9	41,6

Källa: Eurostat.

Indelning efter ekonomisk funktion

En alternativ indelning, som används i kapitelindelningen av denna årsbok, är efter ekonomisk funktion. Då är istället utgångspunkten vad som beskattas (skattebaserna), t. ex. arbete, kapital och konsumtion. Skatt på arbete delas i sin tur upp på inkomstskatt på arbete och sociala avgifter. Skatt på kapital avser innehav, överlåtelse och avkastning av olika kapitalformer, som fast och lös egendom, värdepapper m m. Med konsumtions-skatter avses alla skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare och producenter eller säljare. Skattebasen är i det fallet oftast en kvantitet av en vara eller tjänst.

Av produktionsfaktorerna är arbete den viktigaste skattebasen i alla EU-länder, följt av konsumtion och övriga skattebaser, däribland kapital. Den långsiktiga trenden är att konsumtionsskatterna (de indirekta skatterna) har minskat sin andel av den totala beskattningen. Den största skillnaden i skattestruktur mellan Sverige och EU ligger i beskattningen av arbete. I Sverige svarar skatt på anställdas arbete för ca en tredjedel av BNP, vilket är ca tio procentenheter mer än EU-genomsnittet. En del av skillnaden beror som redan nämnts på förekomsten av skattepliktiga förmåner i Sverige.

14.7 Tabell. Indelning av skatterna efter ekonomisk funktion, Sverige och EU år 1995, procent av BNP.

Taxes classified by economic function, Sweden and EU 1995, percent of GDP.

	Sverige	EU
Arbete (Labour)	33,6	23,7
Anställda (Employees)	32	21,4
Näringsidkare (Self-employed)	1,7	2,3
Konsumtion (Consumption)	12,4	11,2
Övriga produktionsfaktorer (Other factors of production)	4,9	6,5
Totalt (Total)	50,9	41,6
därav energi (energy)	2,6	2,2
miljö (environment)	0,4	0,7

Källa: Eurostat.

Indelning efter mottagare

Slutligen kan skattestrukturen studeras efter mottagare av skatterna, som central och regional/lokal samhällsnivå, socialförsäkringssektorn och EU. Indelningen speglar inte nödvändigtvis vilken makt eller inflytande som respektive nivå har. I länder där t. ex. den regionala/lokala nivån inte har egna skatteinkomster, kan kommunerna eller deras motsvarigheter i andra länder istället vara garanterade statsbidrag.

Den centrala nivån, d.v.s. staten, erhåller större delen av skatteintäkterna i alla medlemsländerna men skillnaderna är stora vad gäller typ av skatt som tillfaller resp nivå. I allmänhet är konsumtionsskatterna den största inkomstkällan för staten. I Sverige, Danmark och Finland erhåller den regionala/lokala nivån (i Sverige landsting och kommuner) en betydligt större del av skatteintäkterna än i resten av EU. Detta beror naturligtvis på den kommunala inkomstskatten, som exempelvis i Sverige svarar för drygt 90 procent av inkomstskatten för fysiska personer. I övriga EU-länder härrör de kommunala skatteinkomsterna huvudsakligen från fastighetsskatt. Beträffande Sveriges bidrag till EU under perioden 1995-1998 sker en reducering genom återbetalningar av s.k. infasningsavgifter från EU.

14.8 Tabell.**Indelning av skatterna efter mottagare, procent av BNP.**

Taxes split after payee, percent of GDP.

	Staten	Kommunerna	Socialför- säkringssektorn	EU	Tot	År
	Central government	Local government	Social security funds	EU	Total	Year
Belgien (<i>Belgium</i>)	26,7	2,4	16,5	1,0	46,6	1997
Danmark (<i>Denmark</i>)	32,0	17,0	1,6	0,7	51,4	1996
Finland (<i>Finland</i>)	23,8	10,5	12,1	0,7	47,1	1997
Frankrike (<i>France</i>)	21,4	4,8	19,4	0,7	46,4	1997
Grekland (<i>Greece</i>)	
Irland (<i>Ireland</i>)	28,1	0,9	4,0	1,0	33,9	1996
Italien (<i>Italy</i>)	24,3	3,3	14,6	0,6	42,9	1996
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	31,6	2,9	11,9	0,8	47,1	1997
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	23,9	1,9	18,9	1,1	45,7	1997
Portugal (<i>Portugal</i>)	21,0	1,9	11,4	1,0	35,6	1995
Spanien (<i>Spain</i>)	17,0	4,6	12,6	0,7	34,8	1996
Storbritannien (<i>Great Britain</i>)	27,1	0,2	6,3	0,8	34,8	1995
Sverige (<i>Sweden</i>)	25,3	16,9	11,3	0,8	54,3	1997
Tyskland (<i>Germany</i>)	19,4	2,6	19,0	0,8	41,8	1997
Österrike (<i>Austria</i>)	22,2	9,4	12,4	0,8	44,8	1997
EU15		42,6	1997

Anm: Andel av BNP beräknad på icke reviderad BNP.**Källa:** Eurostats databaser New Cronos.

14.3 Skatt på arbete

Såsom nämndes inledningsvis i detta kapitel är internationella jämförelser avseende skatter och avgifter svåra att göra på grund av att det kan föreligga skillnader mellan länderna i definitionerna av dessa begrepp. Än svårare är det att göra jämförelser avseende skattesatser och skatteuttag per individ eftersom regelsystemen varierar kraftigt mellan olika länder.

14.3.1 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala

Istället för att göra direkta jämförelser avseende skattesatser, som måste kompletteras med beskrivningar av hur skatteunderlaget beräknas, kan andra jämförelser göras. Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den disponibla inkomsten. I 14.9 Tabell redovisas den disponibla inkomsten 1997 i förhållande till lönen för en genomsnittlig industriarbetare i OECD-länderna. Med disponibel inkomst avses här bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar i procent av bruttolönen.

Låga disponibla inkomster i Sverige

En svensk industriarbetare med genomsnittlig lön har en ganska låg disponibel inkomst i förhållande till bruttolönen om man jämför med de andra OECD-länderna. När det gäller ensamstående är det lägre nivåer än i Sverige i fem länder; Danmark, Tyskland, Belgien, Nederländerna och Finland. För gifta med två barn (en inkomst) är den disponibla inkomsten lägre i endast tre länder; Turkiet, Danmark och Nederländerna. Mest kvar har den ensamstående genomsnittliga industriarbetaren i Mexiko, Korea och Japan, och den gifte med två barn på Island, i Luxemburg och i Mexiko.

Vid *högre inkomster* (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) ligger Sverige på sjätte plats nerifrån när det gäller disponibel inkomst i förhållande till bruttolönen. I fem länder har man lägre disponibel inkomst. Fyra av dessa är Danmark, Belgien, Tyskland och Nederländerna för både ensamstående och gifta med två barn (två inkomster). Det femte landet är Finland för ensamstående och Turkiet för gifta. Mest kvar har man i Korea och Mexiko, runt 90 procent för ensamstående och 95 till 100 procent för gifta med två barn.

14.9 Tabell. Disponibel inkomst 1997, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, procent av bruttolönen.

Disposable income 1997, by wage levels as percentage of the average wage of a production worker, percent of gross pay.

	Ensamstående Single		Gift med 2 barn Married, 2 children	
	100%	167%	100+ 0%	100+ 67%
Australien (<i>Australia</i>)	75,2	66,7	85,5	80,0
Belgien (<i>Belgium</i>)	58,5	51,5	79,8	67,8
Danmark (<i>Denmark</i>)	55,1	47,8	68,9	60,4
Finland (<i>Finland</i>)	64,2	57,0	74,3	72,7
Frankrike (<i>France</i>)	71,9	68,5	84,7	79,9
Grekland (<i>Greece</i>)	82,1	77,8	81,6	82,2
Irland (<i>Ireland</i>)	74,0	62,6	85,4	80,7
Island (<i>Iceland</i>)	78,5	71,4	106,8	86,4
Italien (<i>Italy</i>)	71,0	66,4	83,0	74,0
Japan (<i>Japan</i>)	85,0	81,8	90,4	87,3
Kanada (<i>Canada</i>)	72,3	66,9	81,8	75,3
Korea (<i>Korea</i>)	94,4	91,7	95,3	95,1
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	73,6	63,8	98,7	92,9
Mexiko (<i>Mexico</i>)	98,6	89,4	98,6	100,9
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	60,7	57,6	72,1	66,5
Norge (<i>Norway</i>)	70,5	62,7	84,6	78,9
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	78,4	73,8	83,8	78,9
Polen (<i>Poland</i>)	83,1	81,8	90,5	86,9
Portugal (<i>Portugal</i>)	81,8	75,4	90,6	87,1
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	78,1	73,0	91,8	85,3
Spanien (<i>Spain</i>)	79,8	76,0	86,8	83,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	74,8	73,0	82,7	81,1
Sverige (<i>Sweden</i>)	65,5	57,7	72,8	70,7
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	77,1	74,1	92,9	85,5
Turkiet (<i>Turkey</i>)	66,5	66,7	66,5	66,2
Tyskland (<i>Germany</i>)	57,7	52,3	77,9	65,8
Ungern (<i>Hungary</i>)	70,7	62,8	87,1	83,4
USA	74,2	68,1	81,7	76,7
Österrike (<i>Austria</i>)	71,7	65,3	89,3	83,6

Anm: För gifta: 100+0%-en inkomsttagare, 100+67%-två inkomsttagare.

Källa: OECD (1999), The tax/benefit position of employees, 1998 edition.

14.3.2 Sveriges högsta marginalskatt bland de högsta i OECD

Marginalskatternas storlek och deras betydelse är ett ofta återkommande diskussionsämne. I 14.10 Tabell redovisas marginalskatterna i OECD-länderna. Sverige har för gruppen medelinkomsttagare, t.ex. industriarbetare, inte särskilt höga marginalskatter. Ett flertal länder har högre marginalskatter för en genomsnittlig industriarbetare, däribland Belgien, Tyskland och Danmark. Den högsta marginalskatten i Sverige ligger dock bland de högsta och den inträder vid en lägre inkomstnivå än i de flesta andra länder. Allra högst marginalskatter för "de högre inkomstlägena" (167 procent av genomsnittslönen för en industriarbetare) finns i Danmark, Belgien och Tyskland. Dessa tre länder har även högst marginalskatter i de lägre inkomstlägena.

Mycket låga marginalsatser för en genomsnittlig industriarbetare finner man i Japan, Grekland och Polen (runt 20 procent) och allra lägst är de i Korea och Mexiko.

Beskattningsmetoden för familjer, sam- eller särbeskattning, varierar i olika länder. Sverige tillämpar särbeskattning. I de flesta länder är marginalsatserna lägre för gifta med barn än ensamstående vid samma inkomstnivåer (totalt för familjen). Undantag finns dock, samma marginalsatt (eller högre) råder för en genomsnittlig industriarbetarlön både för ensamstående som för familjer med en inkomsttagare i ett flertal länder, däribland Sverige, Finland och Storbritannien. När man kommer upp i högre inkomstnivåer och två inkomsttagare (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) är det bara i fem länder som marginalsatserna är på samma nivå eller högre för familjer än ensamstående; på Island, i Kanada, Nederländerna, Nya Zeeland och Storbritannien.

Sverige ligger när det gäller marginalsatser för familjer med barn i mitten bland OECD-länderna. Högst är de (inkomstnivån 100+67%) i Belgien, Nederländerna och Tyskland, lägst i Korea, Mexiko och Japan.

14.10 Tabell.

Marginalsatt, olika lönenivåer i procent av genomsnittslön för en industriarbetare, 1997, procent.

Marginal tax rates, by wage levels as percentage of the average wage for a production worker, 1997, percent.

	Ensamstående Single persons			Gifta med två barn Married with two children		
	67%	100%	167%	100+0%	100+33%	100+67%
Australien (Australia)	35,5	35,5	48,5	35,5	35,5	35,5
Belgien (Belgium)	54,8	55,9	60,5	50,7	55,9	55,9
Danmark (Denmark)	52,1	52,1	63,8	46,5	52,1	52,1
Finland (Finland)	45,0	50,7	56,3	50,7	50,7	50,7
Frankrike (France)	49,4	35,4	36,1	21,4	33,6	27,5
Grekland (Greece)	20,1	20,1	41,1	28,5	28,5	28,5
Irland (Ireland)	30,5	54,7	51,0	32,7	32,8	32,8
Island (Iceland)	39,2	39,2	39,2	49,8	49,8	49,8
Italien (Italy)	34,4	40,7	40,6	40,7	40,7	40,7
Japan (Japan)	16,5	21,6	28,4	18,0	17,9	18,0
Kanada (Canada)	30,9	45,0	40,7	50,0	50,0	50,0
Korea (Korea)	8,1	8,1	19,3	8,1	8,1	8,1
Luxemburg (Luxembourg)	34,1	43,1	57,4	12,6	12,6	35,9
Mexiko (Mexico)	10,2	17,6	23,9	17,6	17,6	17,6
Nederländerna (Netherlands)	46,8	55,1	50,0	43,7	55,1	55,1
Norge (Norway)	35,8	45,3	49,5	35,8	45,3	45,3
Nya Zeeland (New Zealand)	24,0	33,0	33,0	33,0	33,0	33,0
Polen (Poland)	20,0	20,0	32,0	20,0	20,0	20,0
Portugal (Portugal)	26,0	26,0	36,0	26,0	26,0	26,0
Schweiz (Switzerland)	25,0	31,1	36,4	24,6	26,3	30,5
Spanien (Spain)	31,2	26,8	26,6	24,1	26,8	26,8
Storbritannien (UK)	33,0	33,0	23,0	33,0	33,0	33,0
Sverige (Sweden)	38,9	35,7	56,7	35,7	35,7	35,7
Tjeckien (Czech Republic)	25,6	30,0	34,4	25,6	25,6	25,6
Turkiet (Turkey)	36,0	30,5	35,5	30,5	30,5	30,5
Tyskland (Germany)	51,9	55,2	58,5	48,2	51,9	53,5
Ungern (Hungary)	42,5	46,5	50,5	46,5	46,5	46,5
USA	29,9	29,9	42,9	51,0	29,9	29,9
Österrike (Austria)	51,5	42,5	49,3	42,5	42,5	42,5

Anm: För gifta: 100+0% gäller en inkomsttagare, 133 och 167% gäller två inkomsttagare i familjen.

Källa: OECD (1999), The tax/benefit position of employees, 1998 edition.

14.4 Skatt på kapital

Skattebaserna i kapitalbeskattningen (med undantag för fastighetsbeskattningen) är rörliga. Detta sätter gränser för hur hög kapitalbeskattningen kan vara i ett land utan att kapitalet flyttar utomlands. Samtidigt innebär kravet på likformig beskattning av kapital och arbete att skattesatserna för respektive produktionsfaktor bör ligga på ungefär samma nivå. I ett land som Sverige med hög beskattning av arbete innebär detta ett skattepolitiskt dilemma.

14.4.1 Internationella jämförelser är svåra att göra

Samma reservation som gjordes ovan beträffande skatt på arbete och internationella jämförelser gäller i lika hög grad, om inte högre, skatt på kapital. Vad som beskattas, olika fribelopp innan skatt börjar tas ut och olika regler för hur real eller nominell realisationsvinst beräknas gör att jämförelser är svåra att göra.

Försök med harmonisering av beskattningen

Inom EU pågår för närvarande arbete med att försöka harmonisera beskattningen av den löpande inkomsten av kapital, bankräntor m.m. Många länder saknar helt och hållet beskattning av ränteinkomster och sett i det perspektivet kan den svenska skattesatsen på 30 procent sägas vara hög. Eftersom avdragsrätt föreligger för skuldräntor (vilket oftast inte är fallet i länder som saknar beskattning av inkomsträntor) ger dock den svenska beskattningen av räntor och utdelningar ett underskott för staten (räntenetto var 1997 minus 18 miljarder).

När det gäller skatt på reavinst är den formella och även den faktiska skatten i allmänhet betydligt högre i Sverige än bland EU-länderna. I Sverige sker beskattning av nominellt beräknade reavinst med flera länder i EU korrigerar för inflationen eller beskattar inte reavinst. I flera länder minskar också skatten med hänsyn till innehavstid.

Förmögenhet- och fastighetsbeskattningen varierar stort både vad gäller förekomsten av skatt överhuvudtaget och miniminivåer och beräkningssätt. Endast ett fåtal OECD-länder hade exempelvis förmögenhetsskatt 1999: Finland, Frankrike, Island, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Spanien och Sverige (se 14.11 Tabell).

14.11 Tabell.

Europeiska länder med förmögenhetsskatt, 1999.

European countries with wealth tax, 1999.

	Procentsats Percent rate	Fribelopp, kr Assets exceeding, SEK
Finland (Finland)	0,9	1 620 000
Frankrike (France)	0,55-1,8	6 275 000
Island (Iceland)	1,2-1,45	424 000
Luxemburg (Luxembourg)	0,5	304 000
Nederländerna (Netherlands)	0,7	783 000
Norge (Norway)	0,9-1,1	159 000
Spanien (Spain)	0,2-2,5	1 435 000
Sverige (Sweden)	1,5	900 000

Anm: Valutakurser 1999-09-01. **Källa:** IBDF (International bureau of fiscal documentation), European tax handbook 1999.

14.4.2 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen

Vad gäller företagsbeskattningen har flertalet industriländer sänkt skattesatserna och breddat skattebaserna under det senaste decenniet. Den ökade internationaliseringen och därmed den ökade konkurrensen om investeringar och företagets villkor har bidragit till denna utveckling. Särskilt påtaglig har skattesänkningarna varit i små länder, som t.ex. de nordiska.

14.12 Tabell.

Skattesatser för företagets vinster och total skatt på utdelad vinst, procent.

Tax on corporate income, percent.

	Procentsats 1999 Percent rate 1999	Total skatt på utdelad vinst 1998, procent. Total tax on delivered profits 1998, percent.
Australien (Australia)	36	48,5
Belgien (Belgium)	40	49,1
Danmark (Denmark)	32	60,4
Finland (Finland)	28	28,0
Frankrike (France)	37/40	66,0
Grekland (Greece)	35/40	..
Irland (Ireland)	10/25/28	55,2
Island (Iceland)	30/38	37,0
Italien (Italy)	41	44,9
Japan (Japan)	48	77,5
Kanada (Canada)	45	73,6
Luxemburg (Luxembourg)	37	67,7
Mexiko (Mexico)	34	35,0
Nederländerna (Netherlands)	35	74,0
Norge (Norway)	28	28,0
Nya Zeeland (New Zealand)	33	33,0
Polen (Poland)	34	48,8
Portugal (Portugal)	37	53,1
Schweiz (Switzerland)	25	62,5
Spanien (Spain)	30/35	60,4
Storbritannien (UK)	10/20/30	48,3
Sverige (Sweden)	28	49,6
Sydkorea (South Korea)	31	44,9
Tjeckien (Czech Republic)	35	45,2
Turkiet (Turkey)	33	66,4
Tyskland (Germany)	52/44	49,3
Ungern (Hungary)	18	47,4
USA	40	67,7
Österrike (Austria)	34	50,5
EU		50,5

Anm: Skattesatserna avrundade till hela procent. När flera skattesatser är angivna för ett land innebär det oftast att det är lägre skattesatser för mindre företag. Total skatt utdelad vinst avser sammanlagd skatt på utdelad vinst i bolags- och ägarled som andel av bolagsvinst före alla skatter. Vid beräkningen har förutsatts maximal marginalskatt i ägarledet i respektive land.

Källor: KPMG (1999) Corporate Tax Rate Survey-January 1999, Ernst & Young (1999) World Wide Corporate Tax Guide samt IBRD (1998-99) Supplementary Service to European Taxation och OCED Tax Data Base 1998.

Dubbelbeskattning i Sverige

I flera länder är den formella skattesatsen för *utdelningsinkomster* högre än i Sverige, men lättnader av skilda slag medför att den effektiva skatten ändå ofta understiger motsvarande svensk skatt. Vad som främst påverkar den totala skattebelastningen är förekomsten av eventuell ”*dubbelbeskattning*”, d.v.s. utdelningarna beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna. Den sammanlagda skattesatsen för utdelade bolagsinkomster i Sverige var 49,6 procent år 1998. Det innebär att Sverige ligger strax under genomsnittet för EU enligt uppgifterna i tabell 14.12. Vid de bakomliggande beräkningarna har dock förutsatts att ägarna i respektive land har maximal marginals katt.

Om jämförelsen i stället skulle förutsätta genomsnittlig marginals katt skulle Sveriges relativa position försämras. För länder med progressiv beskattning av utdelningsinkomster är den genomsnittliga marginals katten lägre än den maximala. För att reducera den sammanlagda skattesatsen tar en del länder inte ut någon bolagsskatt på utdelningar. Alternativt medges ett avdrag hos aktieägaren för den skatt som företaget redan har betalt.

14.5 Skatt på varor och tjänster

Beträffande skatt på varor och tjänster har Sveriges medlemskap i EU inneburit vissa förändringar. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag, har som det heter, harmoniserats. EU har t. ex. fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

14.5.1 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU

För EU:s inre marknad är förmodligen mervärdesskatten det skatteslag som har störst betydelse. Skillnader i medlemsstaternas mervärdesskattesatser riskerar att snedvrída konkurrensen eller att leda till omläggning av handeln över gränserna. Hittills anses detta dock inte skett i någon större omfattning trots den stora variationen i medlemsstaternas skattesatser (14.13 Tabell). Den nuvarande harmoniseringen av mervärdesskatten är det minimum som medlemsstaterna ansett nödvändig för att den inre marknaden överhuvudtaget skall fungera. På sikt är emellertid strävan att de nuvarande skillnaderna i mervärdesskattesatserna skall utjämnas.

Miniminivån för normalskattesatsen 15 procent

Miniminivån i EU för mervärdesskattesystemets standardskattesats eller normalskattesats är 15 procent, en nivå som f.n. endast Luxemburg tillämpar. Det aritmetiska medelvärdet av normalskattesatserna uppgår till ca 19,5 procent. Om normalskattesatserna vägs med medlemsstaternas uppgifter om momsutbetalningen erhålles ett vägt medelvärde på ca 17,5 procent.

Moms-skattesatserna varierar kraftigt inom EU

Vid sidan av den normala nivån kan medlemsländerna tillämpa en eller två reducerade skattesatser, dock inte lägre än fem procent på ett antal varor och tjänster. Dessa specificeras närmare i en särskild bilaga till gemenskapens mervärdesskattedirektiv och omfattar t. ex. livsmedel, läkemedel, persontransporter, böcker, tidningar, entrébiljetter till olika föreställningar, hotell och camping, hälsovård och socialpolitik. Tillämpningen av bilagan är frivillig, vilket har lett till att de reducerade skattesatserna varierar mellan 5 procent och 12,5 med ett aritmetiskt genomsnitt på ca 8 procent. Det förekommer även en s.k. super-reducerad skattesats i vissa länder på mellan noll och fyra procent. Exempelvis Storbritannien tillämpar noll-skattesats på ett flertal varor och tjänster, däribland livsmedel, barnkläder och böcker. Noll-skattesatser finns angivna i lagstiftningen för respektive länder. I Sverige gäller noll-skattesats bl.a. för tryckning av medlems- och facktidningar och för receptbelagda mediciner.

I 14.13 Tabell redovisas de normala skattesatserna samt de reducerade skattesatserna för ett antal utvalda varor och tjänster för respektive land. Skattesatserna avser det procentuella pålägget på varor och tjänster. Sverige har tillsammans med Danmark den högsta normala mervärdesskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent. Sverige tillämpar dock i högre grad än Danmark reducerade skattesatser. Förutom i de nordiska länderna ligger den normala skattesatsen bland EU-länderna i intervallet 15-21 procent.

Inom OECD-länderna utanför EU varierar de generella skattesatserna kraftigt. Island och Norge har höga skattesatser (24,5 respektive 23 procent), Japan och Kanada tillämpar låga skattesatser (fem respektive sju procent) och USA saknar helt generell mervärdesskatt. Australien kommer att införa en generell mervärdesskatt på tio procent fr.o.m. 1 juli år 2000.

14.13 Tabell.

Mervärdesskattesatser inom EU på vissa varor och tjänster den 1 maj 1999.

VAT rates in EU on certain goods and services, May 1th, 1999.

	Normal skattesats Normal VAT rate	Skattesats på livsmedel VAT rates on foodstuffs	vatten water supplies	läkemedel pharmaceutical products	person-transporter passenger transports	böcker books	hotell hotel
Belgien (Belgium)	21	6 / 12 / 21	6	6 / 21	6	6	6/ ej skatt
Danmark (Denmark)	25	25	25	25	ej skatt	25	25
Finland (Finland)	22	17	22	8	8	8	8
Frankrike (France)	20,6	5,5 / 20,6	5,5	5,5 / 20,6	5,5	2,1	5,5
Grekland (Greece)	18	8	8	8 / 18	8	4	8
Irland (Ireland)	21	0 / 12,5 / 21	ej skatt	0	ej skatt	0	12,5
Italien (Italy)	20	4 / 10	10	4 / 10 / 20	10	4	10
Luxemburg (Luxembourg)	15	3	3	3 / 15	ej skatt / 3	3	3
Nederländerna (Netherlands)	17,5	6	6/17,5	6 / 17,5	ej skatt / 6	6	6
Portugal (Portugal)	17	5 / 12 / 17	5	5 / 17	5	5	5
Spanien (Spain)	16	4 / 7	7	4 / 16	7/16	4	7/16
Storbritannien (Great Britain)	17,5	0	0 / 17,5	0 / 17,5	0	0	17,5
Sverige (Sweden)	25	12 / 25	25	25 / 0	12 / 0	25	12
Tyskland (Germany)	16	7 / 16	7	16	7 / 16	7	16
Österrike (Austria)	20	10	10	20	10	10	10

Anm: Där 0 eller "ej skatt" anges är varan/tjänsten undantagen från skatteplikt. I 0-fallet får ingående skatt dras av.

Källa: European Commission, VAT rates applied in the member states of the community XXI/292/99.

14.5.2 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av mineraloljor (bränslen), alkohol och tobak.

Variierande skattesatser inom energibeskattningen

I 14.14 Tabell redovisas de totala skatterna på vissa bränslen i EU 1999. En jämförelse mellan skattesatserna visar att det kan förekomma stora skillnader i såväl nivå på skattesatserna som omfattningen av energibeskattningen. För bensin är dock skillnaderna relativt små. Storbritannien tar ut högst punktskatter på bensin men har å andra sidan en mycket låg momsskattesats (fem procent). Sverige ligger någonstans i mitten men tillhör tillsammans med Danmark de länder som har högst moms (25 procent). Minimiskattesatsen för blyfri bensin är 0,287 euro per liter (ca 2,60 kr). Punktskatterna på diesel för industriellt bruk och uppvärmning skiljer sig avsevärt mellan länderna. Portugal och Italien ligger högst för industri respektive värme medan Belgien och Luxemburg har de lägsta skattesatserna på diesel för dessa ändamål. Sverige tillämpar relativt höga skattesatser inom detta område.

14.14 Tabell. Punktskatter på bensin och diesel i EU-länderna, maj 1999, EURO per 1000 liter.

Excise duties on petrol and gas oil in the EU, May 1999, EURO per 1000 litre.

	Bensin Blyad Petrol Leaded	Blyfri Unleaded	Diesel Drivmedel Gas Oil Propellant	Industri Industry	Värme Heating	Moms, % VAT, %
Belgien (Belgium)	551	492	289	19	5	21,0
Danmark (Denmark)	584	498	306	263	263	25,0
Finland (Finland)	626-634	550-559	299-324	64	64	22,0
Frankrike (France)	626	585	366	78	78	20,6
Grekland (Greece)	352	304-334	245	228	245	18,0
Irland (Ireland)	483	394-478	343	50	50	12,5
Italien (Italy)	578	542	403	121	403	20,0
Luxemburg (Luxembourg)	399	347	252	19	5	12,0
Nederländerna (Netherlands)	634	569	327	46	46	17,5
Portugal (Portugal)	520	489	288	288	106	12,0
Spanien (Spain)	404	371-403	270	79	79	16,0
Storbritannien (Great Britain)	759	678-751	678-721	44	44	5,0
Sverige (Sweden)	547	477-485	285-341	192	192	25,0
Tyskland (Germany)	582	531	347	41	61	16,0
Österrike (Austria)	479	407	282	282	69	20,0

Källa: European Commission, Excise Duty Tables.

Sverige ligger högst när det gäller alkoholskatten

För spritdrycker är den *minsta* normalskattesatsen 5,50 euro per liter ren alkohol. Det motsvarar mindre än 50 kr, vilket kan jämföras med den svenska alkoholskatten på 501,41 kr per liter. För vin är minimiskatten i EU 0 kr per liter. I 14.15 Tabell jämförs alkoholskatterna på sprit och vin. För att beräkna den fullständiga skatten skall också mervärdesskatt påföras (se 14.13 Tabell). Både när det gäller skatt på vin och skatt på sprit har Sverige de högsta skattesatserna i EU, tätt följt av Irland (vinskatten) och Finland (sprints skatten). Hälften av EU-länder har ingen skatt på vin alls. Taxfree-försäljningen inom EU upphörde den 1 juli 1999-detta behandlas närmare i kap 5, avsnitt 5.3.1.

14.15 Tabell. Alkoholskatter på vin och sprit i EU-länderna, maj 1999, EURO per liter.

Excise duty on still wine and ethyl alcohol in EU, May 1999, EURO per litre.

	Vin Wine	Sprit Ethyl alcohol
Belgien (Belgium)	0,47	16,57
Danmark (Denmark)	0,95	36,90
Finland (Finland)	2,35	50,29
Frankrike (France)	0,03	14,47
Grekland (Greece)	0	8,82
Irland (Ireland)	2,88	29,09
Italien (Italy)	0	6,45
Luxemburg (Luxembourg)	0	10,39
Nederländerna (Netherlands)	0,49	15,00
Portugal (Portugal)	0	8,12
Spanien (Spain)	0	6,85
Storbritannien (Great Britain)	2,14	28,08
Sverige (Sweden)	2,93	54,01
Tyskland (Germany)	0	13,01
Österrike (Austria)	0	7,25
EU miniminivå (minimum excise duty EU)	0	5,50

Anm: Normalskattesatser för vin överstigande 8,5 volymprocent och sprit.

Källa: European Commission, Excise Duty Tables.

Sverige ligger under miniminivån för tobaksskatt

I alla EU-länder består *tobaksskatten* av två delar, en styckskatt per cigarett eller annan tobaksvara och en värderelaterad skatt som uppgår till en viss procent av detaljhandelspriset (14.16 Tabell). Därtill kommer mervärdesskatten. När det gäller tobaksskatten, låg Sverige före sänkningen den 1 augusti 1998 på ungefär samma nivå som flertalet övriga EU-länder. Det innebär en skattesats i intervallet 56 till 65 procent av detaljhandelspriset. Efter sänkningen är skatten drygt 50 procent av detaljhandelspriset. Denna nivå är lägre än miniminivån på 57 procent och lägst i EU men cigarettpriset i Sverige är fortfarande högt. Bara tre länder har ett högre pris 1999; Storbritannien, Danmark och Irland. Lägst är cigarettpriset i Spanien. Att detaljhandelspriset på cigaretter i Sverige fortfarande är högt beror dels på priserna före skatt, d.v.s. tillverkningskostnader och handelsmarginaler och dels på den höga mervärdesskatten. Under en övergångsperiod får skattesatsen på tobak i Sverige understiga EU:s miniminivå.

14.16 Tabell. Tobaksskatt i EU-länderna, maj 1999, procent.

Excise duty on tobacco, May 1999, percent.

	Stycke- skatt, % Specific excise, %	Värde- skatt, % Ad valorem excise, %	Summa punktskatt, % Total excise, %	Summa skatt inkl moms, % Total tax, VAT incl, %	Pris per paket, EURO Price per packet EURO
Belgien (<i>Belgium</i>)	9,87	47,36	57,23	74,58	2,61
Danmark (<i>Denmark</i>)	40,45	21,22	61,67	81,67	4,03
Finland (<i>Finland</i>)	8,18	50,00	58,18	76,21	3,69
Frankrike (<i>France</i>)	3,92	54,50	58,42	75,50	2,95
Grekland (<i>Greece</i>)	3,64	53,86	57,50	72,75	1,77
Irland (<i>Ireland</i>)	42,52	17,45	59,97	71,08	4,00
Italien (<i>Italy</i>)	3,73	54,26	57,99	74,66	1,91
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	9,35	48,57	57,92	68,63	1,82
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	35,95	21,05	57,00	71,90	2,43
Portugal (<i>Portugal</i>)	25,14	40,00	65,14	79,67	1,74
Spanien (<i>Spain</i>)	5,00	54,00	59,00	72,79	1,20
Storbritannien (<i>Great Britain</i>)	49,16	22,00	71,16	86,05	4,82
Sverige (<i>Sweden</i>)	11,11	39,20	50,31	70,31	3,88
Tyskland (<i>Germany</i>)	35,04	21,96	57,00	70,79	2,69
Österrike (<i>Austria</i>)	15,38	42,00	57,38	74,04	2,32

Källa: European Commission, Excise Duty Tables.

14.6 EU och skattepolitiken

Intresset för jämförelser av skattesystemet i Sverige med andra länders skattesystem har ökat sedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Ett skäl är strävandena inom EU att fördjupa det europeiska samarbetet och underlätta den gemensamma marknadens funktionssätt genom beslut inom olika samhällsområden. Skattepolitiken, som hittills har betraktats som ett område där varje land beslutar om sina egna regler, utgör inget undantag. Svenska folkets urgamla rätt att sig självt beskatta gäller med andra ord inte längre oinskränkt.

14.6.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga

Det fria flödet av människor, kapital, varor och tjänster inom EU tvingar helt enkelt medlemsländerna att samarbeta om skattepolitiken. De flesta skattebasen, d.v.s. vad som är föremål för beskattning i ett land, är mer eller mindre rörliga. Den kanske enda orörliga skattebasen är fast egendom. Indirekt påverkas dock boendekostnaderna och därmed också flyttningbenägenheten av fastighetsskatten. Fastighetsskatten uppgick till 27 miljarder kr inkomståret 1997 motsvarande mindre än tre procent av de totala skatterna och avgifterna i Sverige (se kapitel 4).

Om kapitalbeskattningen eller varubeskattningen i ett visst land är mycket högre än i andra länder, riskerar vi att motsvarande skattebasen flyttar utomlands. Alternativt kommer gränshandeln och smugglingen av låg- eller obeskattade varor från andra länder att öka. Det sistnämnda är redan ett faktum vad gäller alkohol och tobak.

Konkurrensfrågor av olika slag är viktiga i EU. Företagen skall kunna konkurrera på lika villkor på marknaden och delta i upphandlingar av varor och tjänster i alla medlemsländerna. I kampen mot arbetslösheten, som uppgick till i genomsnitt över tio procent i EU 1998, försöker alla medlemsländerna att dra till sig investeringar och skapa nya arbetsplatser. Om skillnaderna i skattesystemen är alltför stora, eller om utländska företag gynnas skattemässigt framför inhemska, uppkommer en skattekonkurrens mellan medlemsländerna om företagsetableringar och investeringar.

14.6.2 Skatterna påverkar EU:s budget

Ett ytterligare skäl för att jämföra skattesystemen är att delar av dem har betydelse för EU:s budget, som medlemsländerna gemensamt bidrar till. Medlemsländernas avgiftsbetalningar till EU är att betrakta som skatter. Sveriges nettobetalningar till EU uppgick 1997 och 1998 till drygt 11 miljarder kronor per år (se 14.17 Tabell). Den BNI-baserade avgiften² 1998 var 8,7 miljarder kr och den moms-baserade avgiften 9,1 miljarder kr. Jordbruks- och fiskefonderna stod för den största delen av Sveriges bidrag från EU, 7,2 miljarder kr. Från Socialfonden fick Sverige 1,7 miljarder kr. Av de samlade skatterna och socialavgifterna i EU:s medlemsländer tillfaller drygt två procent EU.

Den moms-baserade avgiften finansierar 35 procent av EU:s totala budget år 1999 på 86 miljarder euro (drygt 770 miljarder kr, en siffra som kan jämföras med Sveriges statsbudget på 680 miljarder kr). Denna avgift utgör 1999 en procent av mervärdesskattebasen. Den nationella skattebasen korrigeras så att en enhetlig skattebas erhålls. Andelen av EU:s budget som finansieras av moms-baserade avgiften har stadigt minskat sedan 1996 medan andelen finansierad av den BNI-baserade avgiften har ökat. För 1999 gäller att 48 procent av EU:s budget finansieras av den BNI-baserade avgiften. Ökningen av EU-avgifterna under 1995-1997 förklaras till stor del av uppreviderade avgiftsbaser för tidigare år – främst basen för moms. En annan orsak är att överskotten från föregående års EU-budgetar, vilka skall betalas tillbaka till medlemsländerna, har minskat.

Tull och avgifter som erläggs i varje medlemsland på import från tredje land, d.v.s. länder utanför EU, räknas som EU:s egna medel och tillfaller unionen efter avdrag på tio procent för medlemsländernas administrationskostnader.

14.17 Tabell. Sveriges avgifter till och bidrag från EU 1995-1998, mkr.

Sweden's contributions to and from the EU 1995-1998, MSEK.

Avgifter/bidrag Fees/allowances	1995	1996	1997	1998
Summa avgifter (total fees)	15 448	16 774	20 181	21 210
Momsbaserad avgift (VAT-based fee)	8 642	8 087	10 298	9 149
BNI-baserad avgift (GNI-based fee)	3 518	5 419	6 736	8 672
Tullmedel (customs duty)	3 124	3 046	2 861	3 030
Övriga importavgifter (other import fees)	164	222	286	359
Summa bidrag m m (total allowances)	5 661	10 394	8 877	9 888
Jordbruks- och fiskefonder (agricultural and fishing funds)	807	5 744	6 810	7 251
Regionalfonden (regional fund)	321	199	612	451
Socialfonden (social fund)	0	792	668	1 671
Övriga bidrag (other allowances)	2	37	130	240
Återbetalning av avgifter (repayment of fees)	4 531	3 622	657	275
Nettobetalningar till EU (net payments to the EU)	9 787	6 380	11 304	11 322

Anm: Övriga importavgifter avser särskilda jordbrukstillar och sockeravgifter.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Budgetprognos 1999:2.

² Den reala BNI (bruttonationalinkomsten) inkluderar till skillnad från BNP nettofaktorinkomsterna och exporten deflateras med importprisindex. Detta kan medföra att BNI utvecklas långsammare än BNP.

14.6.3 EU-samarbetet kommit långt inom moms och punktskatter

Skattereglerna i Sverige och andra länder påverkar beslut om investeringar, konsumtion, sparande och selsättning. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag har harmoniserats. EU har t. ex. fastställt minimivärden för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

Beslut har också fattats om en "uppförandekod" för företagsbeskattningen och om rekommendationer för skatt på sparande. Inom andra beskattningsområden, som skatt på arbete, har EU utfärdat rekommendationer om en minskning av beskattningen. Generellt gäller att medlemsstaternas nationella skattesystem måste vara förenliga med den grundläggande icke-diskrimineringsprincipen i gemensamhetslagstiftningen. Medborgare från en medlemsstat som bor i en annan medlemsstat får inte beskattas enligt mindre gynnsamma skattesatser än landets egna medborgare.

14.18 Tabell.

Skatteinkomster 1996 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent.

Tax revenue 1996 according to OECD classification, share of total tax revenues, percent.

	Inkomster och vinster			Sociala avgifter			Särskilda löneskatter	Egendom	Varor och tjänster			Övrigt
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbetsgivare			Totalt	Moms m.m	Punktskatter	
	Income and profits			Social security contributions			Payroll and workforce	Property	Goods and services			Other
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consumption	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (Australia)	56,2	41,2	15,0	-	-	-	6,7	9,0	28,0	8,3	13,9	-
Belgien (Belgium)	38,1	31,0	6,8	32,3	9,8	19,7	-	2,6	27,0	15,3	9,4	-
Danmark (Denmark)	60,2	53,2	4,6	3,1	2,5	0,7	0,4	3,3	32,7	19,5	11,5	0,2
Finland (Finland)	41,7	35,0	6,7	25,8	4,2	20,5	-	2,2	30,1	17,8	11,5	0,2
Frankrike (France)	18,0	14,1	3,8	43,1	13,0	26,6	2,3	5,1	27,3	17,7	8,8	4,3
Grekland (Greece)	22,4	12,4	6,3	30,6	15,9	14,7	0,8	3,4	42,8	23,3	16,9	0,0
Irland (Ireland)	40,9	31,3	9,6	13,5	4,5	8,2	1,1	4,8	39,7	20,9	16,8	-
Island (Iceland)	34,8	32,2	2,7	8,7	0,3	8,4	-	8,2	48,3	30,8	14,5	-
Italien (Italy)	34,4	25,1	9,2	34,2	6,8	23,7	0,2	5,4	25,9	13,0	9,8	-
Japan (Japan)	36,6	20,2	16,4	36,5	14,2	18,6	-	11,3	15,4	5,3	8,0	0,2
Kanada (Canada)	47,3	37,7	8,9	16,3	5,3	10,7	-	10,4	24,9	14,3	8,3	1,2
Korea (Korea)	29,9	18,0	11,6	9,1	3,2	5,8	0,4	13,5	43,7	18,5	22,9	3,4
Luxemburg (Luxembourg)	38,1	22,0	16,0	26,6	10,8	12,2	-	7,6	27,7	15,0	12,3	-
Mexiko (Mexico)	25,1	-	-	15,6	-	-	57,4	17,7	38,6	-	1,9	-
Nederländerna (Netherlands)	27,0	17,5	9,5	39,6	25,0	6,8	-	4,4	28,6	16,1	9,5	0,4
Nya Zeeland (New Zealand)	58,9	43,5	9,8	-	-	-	1,0	5,7	34,5	23,6	8,7	0,0
Norge (Norway)	36,5	26,0	10,5	23,3	8,2	13,6	-	2,1	38,1	21,0	16,0	0,0
Polen (Poland)	29,5	22,0	7,4	31,2	-	31,2	0,6	2,9	35,8	18,5	16,6	0,1
Portugal (Portugal)	28,5	18,9	9,5	25,7	9,6	14,4	-	2,5	42,6	22,8	19,2	0,7
Schweiz (Switzerland)	37,6	32,0	5,6	37,4	11,9	11,3	-	7,0	17,9	9,6	7,1	-
Spanien (Spain)	29,0	23,0	5,9	35,9	5,5	25,6	-	5,5	29,2	16,4	10,3	0,4
Storbritannien (UK)	36,8	25,9	10,5	17,3	7,2	9,6	-	10,6	35,2	19,4	14,0	0,1
Sverige (Sweden)	41,0	35,3	5,6	29,8	4,5	24,9	2,5	3,8	22,8	13,5	8,6	0,1
Tjeckien (Czech Republic)	23,3	13,1	10,3	41,9	9,6	27,7	0,0	1,3	33,3	17,7	13,1	0,1
Turkiet (Turkey)	26,2	20,5	5,7	15,8	5,7	9,0	-	1,8	38,3	33,0	4,8	18,0
Tyskland (Germany)	28,4	24,7	3,8	40,6	17,6	20,5	-	3,0	27,9	17,6	9,3	0,0
Ungern (Hungary)	22,4	17,5	4,6	33,6	5,2	25,3	0,3	1,4	41,7	21,7	19,6	0,6
USA	47,2	37,6	9,6	24,7	10,6	12,9	-	11,0	17,2	7,9	7,1	-
Österrike (Austria)	27,8	20,9	4,7	34,8	14,7	17,1	6,3	1,4	28,6	19,1	8,0	1,1
EU 15	34,2	26,0	7,5	28,9	10,1	16,3	0,9	4,4	31,2	17,8	11,7	0,5
OECD	35,3	26,8	8,2	25,1	7,8	14,5	0,8	5,4	32,5	17,8	12,9	1,1

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda. Till särskilda löneskatter räknas för Sveriges del: Allmän löneavgift, särskild löneskatt samt arbetsskadeavgift.

Källa: OCED (1998), Revenue Statistics 1965-1997.

